

490 - Koj
Závazný

ZPŮSOBY A MOŽNOSTI PŘECHODU VOJSK DO PROTIÚTOČNÉ OPERACE

Protiútočná operace, jako forma vedení protiútoků, je vyvrcholením **druhého období** operační činnosti vojsk v počátečním období války. Je současně prostředkem k následnému převzetí operační a v mnoha případech i strategické iniciativy.

Z toho vyplývá, že **protiútok je strategický a operačně strategický pojem**. Bude proto veden na strategickém, nebo na několika operačních směrech protiútočnými uskupeními vojsk vytvořenými již před zahájením nebo v průběhu vedení prvních obranných operací. V závislosti na podmínkách, a tomu plně odpovídá i situace druhého období počátečního období války, může však protiútok být veden i v operačním (frontovém) měřítku, **formou frontové protiútočné operace**. Vševojsková armáda se bude na vedení protiútočné operace frontu podílet. Lze tedy usoudit, že vševojsková armáda povede protiútočnou operaci převážně v sestavě frontu. Jsem toho názoru, že vyloučit možnost, kdy ve zvláštních případech, které budou odpovídat podmínkám (hodnota a složení nepřítele, vojensko-geografické podmínky daného operačního směru, bojový potenciál armády a jiné) **může vést i vševojsková armáda protiútočnou operaci na samostatném operačním směru**. V takovém případě bude však působit zpravidla v přímé podřízenosti hlavního velitele na válčišti.

Úloha a místo vševojskové armády v protiútočné operaci frontu bude záviset především na:

- cíli a zámyslu vedení protiútočné operace frontu,
- charakteru a rozsahu jednotlivých operačních úkolů plněných vševojskovou armádou v rámci protiútočné operace frontu,
- složení, síle a charakteru převládající bojové (operační) činnosti protistojícího nepřítele,

- operačním složení a bojových možnostech armády,
- způsobu a podmínkách přechodu vševojskové armády do protiútočné operace,
- charakteru, významu a podmínkách pásma protiútku, možnostech součinnosti a palebného zabezpečení.

Je zapotřebí, aby operační sestava vševojskové armády v protiútočné operaci frontu odpovídala podmínkám přechodu do protiútku. V plném rozsahu umožňovala postupné plnění jednotlivých operačních úkolů a zabezpečovala konečné splnění stanovených cílů protiútočné operace.

Uspořádání operační sestavy bude tedy záviset především na plánovaném cíli operace a úkolu armády. Může být členěna do jednoho, zpravidla však do dvou sledů, aby bylo zabezpečeno rozvíjení operace a narůstání úsilí. Při tom je účelné druhé sledy vytvářet ještě do zahájení protiútočné operace, a to především u těch armád, které plní úkoly na směru hlavního úderu frontu. Na druhořadých směrech je možné vytvářet druhé sledy i v průběhu vedení operace, většinou z nově podřízených svazků uvolněných z dotyku nebo postupně přeskupených z druhých směrů a jen výjimečně ze svazků přisunutých ze vševojskové zálohy frontu.

Operační sestava pro protiútočnou operaci musí být uspořádána tak, aby zabezpečovala nejen splnění plánovaného cíle operace, ale aby současně umožňovala zabezpečit výsledky dosažené protiútokem.

Nejsložitější částí protiútočné operace bude období vlastního přechodu vojsk do protiútku. Proto důležitým předpokladem jejího úspěšného zahájení bude udržení vybudovaných příčných postavení nebo alespoň výhodných prostorů a terénních čar, které umožňují zasazení protiútočných uskupení. To je také základní požadavek na splnění úkolů včasného soustředění vojsk i organizované zaujetí plánované operační sestavy.

Přechod do protiútočné operace bude v soudobých podmínkách zahajován ve složitě, rychle se měnící operační situaci, kdy útok nepřítele bude naší obranou postupně zpomalován a zastaven. To vyžaduje ze strany nepřítele časté zasazování druhých sledů a záloh, přeskupení a manévr silami na směr jeho hlavního úderu. Kromě toho na bocích uskupení vklíněných do naší obrany nebude zpravidla mít již dostatek sil k rozvíjení útoku do stran a jeho postup zde bude zastavován. Proto má **pro úspěšný přechod do protiútočné operace mimořádný význam volba směru hlavního úderu.**

Zkušenosti potvrzují, že za protiútku v počátečním období války bez použití jaderných zbraní **by měl být hlavní úder veden:** na nejslabší a nejvíce zranitelná místa v operačním uskupení nepřítele, nejkratší cestou do týlu nepřátelských vojsk a měl by umožňovat narůstání úsilí v průběhu protiútočné operace, co nejrychlejší obklíčení jeho hlavních sil a současně poskytovat možnosti pro včasné přehrazení cest jeho odchodu. Přitom je třeba brát v úvahu tu skutečnost, že v průběhu vedení protiútočné operace se směr hlavního úderu může v závislosti na možném proti-

manévru nepřítele měnit i častěji, a to v souladu s požadavkem udržení si rozhodující převahy nad ním.

Značný význam pro úspěšný přechod do útoku má rovněž **volba doby zahájení protiútočné operace**. Předčasné zahájení, to je v době, kdy nepřítel má ještě k dispozici značné operační zálohy, by mohlo započatý útok zastavit nebo dokonce vážně ohrozit celou protiútočnou operaci. Na druhé straně její opožděné zahájení poskytuje nepříteli čas na organizaci a budování obrany. Proto **vhodnou dobou k zahájení protiútočné operace se jeví situace, kdy nepřítel má dosud dílčí možnosti k rozvíjení útoku, jeho postup je značně zpomalen, bližší operační zálohy má vyčerpány, avšak nedokázal dosud přejít v pásmu našeho protiútok do obrany**. Výhodné je také zahajovat protiútočnou operaci v situaci, kdy nepřítel přeskupuje síly, zvláště raketových vojsk a dělostřelectva, či organizuje zasazení druhých sledů a záloh. Volba doby zahájení protiútočné operace bude záviset i na vlastních silách, možnosti ukončení přesunu a zasazení úderných uskupení.

Přechod do protiútoky nebude zpravidla organizován jen v rámci fronty, ale většinou v rozsahu válčiště. **Způsoby přechodu do protiútočné operace** mohou být v závislosti na operační situaci různé. V podstatě budou vycházet z možností:

- zasazení uskupení do protiútočné operace z chodu po přesunu z hloubky teritoria (válčiště),
- přechodu do protiútočné operace z dotyku s nepřítelem po předchozím přeskupení, nebo v rámci úspěšně se rozvíjejícího fronty.

Operační praxe vojsk však potvrzuje, že nejčastěji bude přechod do protiútočné operace zahajován kombinací těchto způsobů.

Při přechodu do protiútočné operace je výhodné začít útok na všech zvolených směrech současně. To se vždycky nepodaří a zvláště pro první operace může být charakteristický **postupný přechod do protiútoky**, zahajovaný mohutným úderem vedeným na směr hlavního úderu fronty a rozšiřovaný postupnými následnými údery uskupení vojsk na druhých směrech.

Přechod do protiútočné operace v rámci úspěšně rozvíjeného frontového protiúderu může být vševojskovou armádou uskutečněn bezprostředně nebo i po kratší operační přestávce, nutné k dokončení hlavních přípravných opatření.

Úspěch protiútočných operací bude spočívat v silných počátečních palebných úderech na hlavní uskupení nepřítele, jeho letectvo, RVD, prostředky PVO a REB, se současným rozhodným útokem protiútočných uskupení vedeným na výhodných směrech. Při tom se jeví účelné zahajovat protiútok tankovými svazky v prvním sledu.

Před přechodem vojsk do protiútočné operace je v pásmu protiútoky obvykle uskutečňována **vzdušná operace** v trvání i několika dnů, která může pokračovat i v průběhu vedení samotného protiútoky. Zúčastní se jí frontové i vojskové letectvo, RVD, vojsko PVO, síly a prostředky průzkumu a REB. Jejím výsledkem by

mělo být získání nadvlády ve vzduchu a dosažení palebné převahy v celém pásmu protiútočků. To je také nezbytný předpoklad k úspěšnému zahájení a následnému rozvíjení protiútočných operací.

Bezprostředně je protiútočná operace zpravidla **zahajována hromadným palebným úderem** frontu, vedeném na celý komplex dříve naplánovaných a do jeho zahájení nově zjištěných cílů ve stanoveném čase „Č“.

V návaznosti na hromadný palebný úder frontu nebo i v jeho průběhu může být na zvolených směrech úderů armád prvního sledu prováděna **palebná příprava**. Snahou bude, aby byla na různých směrech zahájena současně. To umožní použít síly nepřítele v celém pásmu protiútočků, znemožnit jim manévr a ztížit centralizované použití druhých sledů a záloh. Je však možná i taková situace, kdy se bude hromadný palebný úder, a v tom smyslu i palebná příprava, vykonávat v určité časové posloupnosti v rozmezí jednoho i více dní v závislosti na možnostech a podmínkách postupného soustřeďování potřebné palebné síly.

Vševojsková armáda, která přešla v rámci frontu do protiútočné operace, musí na zvolených směrech rychle pronikat do hloubky operačních sestav nepřítele s cílem dokončit zničení jeho hlavních uskupení v krátkém čase a ovládnout takové prostory, které by zabezpečovaly vedení následných operací.

Hlavními způsoby ničení nepřítele v protiútočné operaci mohou být:

- úder do jednoho nebo obou boků útočného uskupení nepřítele s následnými údery do jeho týlu vedenými s cílem obklíčit a postupně zničit jeho hlavní síly,
- vstříčné údery na sbíhavých směrech protiútočků, která vedou k rychlému obklíčení nepřítele,
- vedení jednoho nebo několika čelních úderů s cílem rozdělit hlavní uskupení nepřítele a ničit je po částech,
- kombinace těchto způsobů, a to v závislosti na situaci i vytvořených podmínkách.

Jednou ze zvláštností vedení protiútočných operací je to, že podstatnou úlohu při ničení hlavních uskupení nepřítele musí mít aktivní a smělá bojová činnost zvláštních prvků operační sestavy armády i bojových sestav svazků prvního sledu, jako jsou **OMS, výsadkové a úderné výsadkové svazky a útvary, předsunuté odřady, průzkumné palebné komplety a další**.

Myslím, že zasazení OMS do sražení je možné v protiútočné operaci frontu uskutečňovat nejen v prvních dnech, ale i hodinách jejího vedení a mnohdy dokonce ještě před zasazením hlavních sil protiútočného uskupení, a to zpravidla již v průběhu úspěšně se rozvíjejícího frontového (armádního) protiúderu.

Jsem toho názoru, že odtržení OMS od hlavních sil protiútočného uskupení bude zpravidla menší, avšak tato skupina je nucena působit v širším pásmu, než v klasické útočné operaci a mnohdy bude muset být připravena plnit úkoly i v celém pásmu protiútočné operace.

K ovládnutí a udržení důležitých prostorů na směrech protiútoků mohou být využity vzdušné výsadky a různé odřady, které je vhodné vyčleňovat ze svazků protiútočného uskupení. Kromě toho do pásma protiútoků je možné použít i úderné výsadky a jiné prostředky zabezpečující vysoké tempo protiútoků.

Po splnění cílů prvních obranných operací v počátečním období války je hlavním druhem operační a operačně strategické činnosti vojsk protiútok, vedený formou protiútočných operací frontu (vševojskových armád). Proto správné pochopení zásad jejich přípravy, organizace a vedení bude jedním z rozhodujících kritérií připravenosti velitelů i štábů, jak to ostatně jasně vyplývá ze Směrnice pro operační a mobilizační přípravu ve výcvikovém roce 1988–1989.

Za hlavní způsob vedení operací na počátku války považovat vstřícně odvetnou a odvetnou činnost. K tomu důsledně naplňovat cíle a požadavky bojových řádů na obranu, zejména na její odolnost a aktivnost, rozhodnost a nepřetržitost vedení boje, usilovat o získání a udržení iniciativy a zmaření záměrů nepřítele.

(Směrnice pro operační a mobilizační přípravu ve výcvikovém roce 1988–1989)
